

Художньо-естетичний цикл

Сьогодні мистецтво у системі сучасної освіти розглядається як суттєвий компонент загальної освіти школяра. Його могутній пізнавальний і виховний потенціал пов'язаний з естетичною природою, завдяки якій досягаються потаємні найскладніші процеси духовного життя людини, її внутрішнього світу.

Сучасне навчання, і мистецьке, зокрема, ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, визначених в основних нормативних документах освіти – державних стандартах, програмах, підручниках.

Нові реалії вимагають змін до методологічних засад вивчення предмета, визначення нових підходів до відбору змісту та організації матеріалів, використання адекватних форм та видів контролю.

Державний стандарт початкової загальної освіти

Державний стандарт початкової загальної освіти прийнятий Постановою Кабінету Міністрів від 20 квітня 2011 року №462, розроблений відповідно до мети початкової школи з урахуванням пізнавальних можливостей і потреб учнів початкових класів, визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти.

Державний стандарт складається з: Базового навчального плану початкової загальної освіти; загальної характеристики інваріантної та варіативної складових змісту початкової загальної освіти; державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

У результативній складовій кожної освітньої галузі Державного стандарту визначено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, які відповідають змісту і структурі предметних компетентностей.

Протягом навчання у початковій школі учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій.

Метою освітньої галузі “Мистецтво” є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів і потреб, естетичних ідеалів, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва, оцінювати естетичні явища;

формування в учнів на доступному рівні системи художніх знань і вмінь, яка відображає цілісність та видову специфіку мистецтва;

розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, їх художніх здібностей і мислення, здатності до самовираження та спілкування.

Зміст освітньої галузі “Мистецтво” визначається за такими змістовими лініями: музична, образотворча та мистецько-синтетична (відповідно хореографічного, театрального та екранних видів мистецтва), які реалізуються шляхом вивчення окремих предметів або інтегрованих курсів.

На основі цього Державного стандарту Міністерство освіти і науки, молоді та спорту розробляє типові навчальні плани, навчальні програми, відповідно до яких здійснюється підготовка підручників.

Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів

У 2012/2013 н.р., як і в попередні роки, предмети галузі «Мистецтво» будуть вивчатися за декількома навчальними програмами а саме:

У 1-х класах навчання здійснюватиметься за новими програмами, створеними відповідно до нового Державного стандарту початкової загальної освіти

«Музичне мистецтво» Видавничий дім «Освіта», 2012 р;

«Образотворче мистецтво» Видавничий дім «Освіта», 2012 р

«Мистецтво» Видавничий дім «Освіта», 2012 р

У 2-4 класах здійснюватиметься за чинними навчальними програмами:

«Мистецтво» К.: «Початкова школа», 2006;

«Музика» К.: «Початкова школа», 2006;

«Образотворче мистецтво» К.: «Початкова школа», 2006;

В основній школі навчання з мистецьких дисциплін здійснюватиметься за програмами:

«Музичне мистецтво. 5-8 кл.» вид. «Перун», 2005 р.;

«Образотворче мистецтво. 5-7 кл.» вид. «Перун», 2005 р.;

«Інтегрований курс «Мистецтво 5-8 кл.» вид. «Перун», 2005 р.;

«Художня культура» авт. Л.Масол, Н.Миропольська вид. «Перун», 2005 р.

У 10-11 класах відповідно до обраного профілю навчання буде здійснюватися за програмою:

«Художня культура рівень стандарту, академічний та профільний» вид. «Перун», 2005 р.

Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів.

Робочі навчальні плани на 2012/2013 навчальний рік складаються згідно листа Міністерства від 23.05.12 р. №1/9-399 для:

- 1-х класів - за Типовими навчальними планами початкової школи, затвердженими наказом МОНмолодьспорт України від 10.06.2011 № 572;

- 2-4 класів – за Типовими навчальними планами початкової школи, затвердженими наказом МОН України від 29.11.2005 № 682;

- 5-9-х класів – за Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом МОН України від 23.02.2004 № 132, зі змінами, внесеними наказом МОН України від 05.02.2009 № 66;

- 10-11-х класів – за Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню, затвердженими наказом МОН України від 27.08.2010 № 834;

- спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу: 1 клас - за Типовими навчальними планами початкової школи, затвердженими наказом МОНмолодьспорт України від 10.06.2011 № 572 (додатки 6-7); 2-9 класи – за Типовими навчальними планами спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов та предметів художньо-естетичного циклу, затвердженими наказом МОН України від 13.05.2005 № 291, з урахуванням змін в розподілі навчального часу та загальної кількості годин, визначених Типовими навчальними планами початкової школи (наказ МОН України від 29.11.2005 № 682); 10-11 класи – за Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня, затвердженими наказом МОН України від 27.08.2010 №834 (додатки 21 та 22);

- 8-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням окремих предметів – за Типовими навчальними планами, затвердженими наказом МОНмолодьспорт України від 23.05.2012 р. № 616;

Як і в минулі роки інваріанта складова типового навчального плану основної школи (1-11 класи) забезпечує реалізацію змісту галузі «Мистецтво» на рівні Державного стандарту.

Предмети та курси за вибором визначаються загальноосвітнім навчальним закладом у межах гранично допустимого навчального навантаження з урахуванням інтересів та потреб учнів, а також рівня навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу.

Звертаємо увагу, що загальноосвітній навчальний заклад може обирати інтегрований курс «Мистецтво» або окремі курси: «Музичне мистецтво» або «Образотворче мистецтво», використовуючи години варіативної складової.

Вивчення музичного та образотворчого мистецтва в початковій школі покликане сформувати в учнів художній спосіб пізнання світу, дати систему знань і ціннісних орієнтирів на основі власної творчої діяльності та досвіду прилучення до визначних явищ вітчизняної та зарубіжної художньої культури.

Програми з курсу «Образотворче мистецтво» «Музичне мистецтво» та інтегрований курс «Мистецтво» для початкової школи складені відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, конкретизують тематичний зміст, дають приблизний розподіл начальних годин за розділами курсу та рекомендовану послідовність вивчення тем і розділів навчального предмета з урахуванням міжпредметних зв'язків, логіки навчального процесу, вікових особливостей учнів.

Навчальний предмет «Образотворче мистецтво» має велике значення у збереженні фізичного і психічного здоров'я учня. Тому найважливішим аспектом викладання образотворчого мистецтва є створення на уроці здоров'язбережнього середовища:

- відстеження відповідності санітарно-гігієнічних умов навчання вимогам СанПіН;
- побудова уроків з урахуванням принципів природовідповідності, застосування оптимальної кількості різних видів навчальної діяльності і методів викладання;
- використання в навчальному процесі ігрових технологій, що відповідають потребам учнів молодшого шкільного віку;
- застосування завдань з елементами театралізації, що припускають рухову активність учнів, розвиток емоційної сфери особистості;
- надання учням свободи у виборі видів навчальної діяльності і засобів, використовуваних при виконанні роботи.

Головне, щоб робота вчителя образотворчого мистецтва була спрямована на психологічне оздоровлення, корекцію особистісного розвитку учнів, підвищення їх адаптаційних здібностей. Одним з основних принципів при проведенні уроків образотворчого мистецтва в молодших класах є активність школярів. Саме ігрові технології дозволяють створити високий рівень мотивації, результативності занять та умови для соціалізації особистості школяра, його виховання. Художньо-творча ігрова активність сприяє сприятливому емоційному стану учнів, стимулює розвиток творчих здібностей. Художньо-дидактичні ігри розвивають образне та логічне мислення, спостережливість, різні види пам'яті, в тому числі зорову, є ефективним засобом засвоєння знань, умінь і навичок.

Завдання з пізнавальним і ігровим початком необхідно складати з урахуванням вікових можливостей учнів. Ігри з елементами театралізації, створенням образів в образотворчій, словесної, театральної діяльності викликають у школярів яскравий емоційний відгук. При використанні художньо-дидактичних, настільно-друкованих ігор, різноманітних лото, парних картинок відбувається закріплення знань про властивості предметів, які потім учні повинні зобразити у власній художній діяльності (малюнку, аплікації, ліпленні тощо).

Зміст програми засвоюється учнями без домашнього завдання. В якості домашньої роботи може бути запропонована заготівля підсобного матеріалу для роботи над темою наступного уроку, спостереження за певними об'єктами або явищами, підбір репродукційного матеріалу, підготовка повідомлення про творчість художника або окремого творі мистецтва, відвідування художнього музею або виставки. Домашнє завдання виконується за бажанням учнів і заохочується учителем. Його основною метою є орієнтація учнів на естетичне освоєння навколишнього світу.

Особливості викладання предмета «Музика» визначаються специфікою музичного мистецтва, яке звернене до духовного світу дитини. Вплив на морально-естетичні почуття відбувається в процесі активного сприйняття дітьми емоційно-образного змісту музичних творів, в процесі музично-творчої діяльності школярів.

Заняття музикою сприяють духовно-моральному вихованню дітей, цілісного розвитку особистості молодшого школяра, залученню його до неминущим етичним і естетичним цінностям вітчизняної і світової музичної культури. Музичне мистецтво є невід'ємною, важливою частиною національної духовної культури.

Мета курсу полягає в тому, щоб закласти основи музичної культури школяра як частини його духовно-моральної культури, що передбачає єдність особистісного, пізнавального, комунікативного і соціального розвитку учнів, виховання у них емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва і життя.

Основні положення навчальної програми спрямовані на досягнення оптимального загального розвитку кожної дитини при збереженні його психічного і фізичного здоров'я, на розвиток музичності як комплексу музично-творчих здібностей. Підкреслюючи єдність і рівнозначність інтелектуального та емоційного розвитку, вольового і морального, у програмі істотне значення надається емоційному розвитку дитини, зазначаючи, що саме емоції сприяють глибині інтелектуальної діяльності. Ця глибина створюється матеріалом, з яким працюють учні, але головне - характером самої діяльності і емоційним настроєм. Особливість мистецтва полягає в тому, що воно володіє великими можливостями для емоційного розвитку особистості, творчого та морально-естетичного виховання учнів. Разом з тим музика дозволяє не тільки збагатити емоційну сторону життя дитини, а й досягти цілісності всіх складових особистісного розвитку.

Новизна підходів до відбору змісту початкової освіти і методичні аспекти діяльності вчителя.

У числі пріоритетних цілей вивчення музичного мистецтва в початковій школі виступають розвиток здатності до емоційно-ціннісному сприйняття і розуміння музичних творів, виховання художнього смаку і морально-естетичних почуттів дітей, оволодіння виконавськими уміннями, навичками і способами музично-творчої діяльності в різних її видах. Виходячи з цього, обов'язковий мінімум змісту програми з музики вперше розкривається в двох взаємозалежних і взаємообумовлених сферах, що визначають пріоритети мистецької освіти: естетичне сприйняття та основи музичного мистецтва та компетентнісний підхід до музично-творчої діяльності.

Естетичне сприйняття включає особливості музичного мистецтва, які розкривають природу музики, через практичний досвід. А компетентнісний підхід реалізується через різноманітні форми спілкування з музикою, такі як спів, інструментальне музикування, ритміку і пластичний рух, театралізацію музичних образів.

В основі підходу до розробки програми з музики закладено принцип відповідності змісту освіти природі дитини та її схильності до споконвічно творчим видам діяльності (співу, танцю, грі на музичних інструментах, художньому моделюванню), що стає передумовою розвитку в цьому процесі творчої уяви.

Це ставить перед учителем завдання пошуку нових форм проведення уроку музики в його співвідношенні з іншими формами навчання, позаурочної музичною діяльністю: музичні гуртки, дитячі асамблеї мистецтва, фестивалі дитячого музичного творчості, конкурси хорових колективів, участь в музичних подіях класу, школи (вистави, концерти та ін.) Така побудова навчального процесу забезпечить особистісне освоєння мистецтва, дозволить найбільшою мірою реалізувати музично-творчі здібності, можливості та інтереси учнів.

Вперше в змісті навчання виділені загальнонавчальні вміння, навички та способи діяльності. Це дозволяє реалізувати внесок кожного навчального предмета до рішення загальних цілей початкової освіти, що особливо важливо для предметів естетичного циклу, враховуючи їх значення для розвитку дитини. Стосовно до змісту музичного мистецтва це будуть наступні вміння: сприймати і спостерігати музичні явища в їх зв'язках з життям, визначати художню ідею твору, брати участь в діалозі, елементарно обґрунтовувати висловлене судження; розмірковувати про основні характеристики порівнюваних музичних творів (виразні засоби музики), аналізувати результати порівняння, об'єднувати твори мистецтва за загальними видовим та жанровими ознаками; працювати з нотним записом як найпростішим знаковим (графічним) позначенням музичної мови. Уміння вирішувати творчі завдання на рівні імпровізацій (музичної, танцювальної, пластичної), проявляти самостійність і оригінальність при їх вирішенні, розігрувати уявні ситуації, самостійно планувати свої дії у виконавській діяльності, здійснювати навчальний співробітництво в хоровому співі, ансамблевому музикуванні (вміння оцінювати загальний результат діяльності - якість художнього виконання).

До кінця навчання в початковій школі учні опановують способами музичної діяльності в індивідуальних і колективних формах роботи (хоровий спів, гра на музичних інструментах, танцювально-пластичне рух), уміннями сприймати, спостерігати, виявляти подібність і відмінність об'єктів і явищ мистецтва і життя (мистецтво бачити, чути, відчувати, думати, діяти в гармонійній єдності). У них з'являється уявлення про світ музики, формах її побутування в житті. Осягнення музичних образів розвиває емоційно-чуттєву сферу учнів, виховує любов до рідної природи, повагу до рідного краю, його культури та історії.

Навчально-методичне забезпечення курсів «Мистецтво», «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво».

Відповідно до нових програм у 2011 році почалося створення нового покоління підручників. Зокрема, для учнів 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів підготовлено нові підручники:

«Мистецтво» авт. Масол Л.М., Гайдамака О.В., Очеретяна Н.В. вид-во «Генеза»;

«Музичне мистецтво» авт. Аристова Л.С., Сергієнко В.В., вид-во ВД «Освіта»;

«Музичне мистецтво» авт. Лобова О.В., вид-во «Школяр»;

«Образотворче мистецтво» авт. Калініченко О.В., Сергієнко В.В., вид-во ВД «Освіта»;

«Образотворче мистецтво» авт. Трач С.К., Резніченко М.І., вид-во «Навчальна книга - Богдан».

Навчально-методичний апарат підручників курсу «Мистецтво» спрямовано на реалізацію їх основних функцій і ґрунтується на наступних засадах: змістове наповнення, характер викладу матеріалу і побудована система методів і прийомів навчання відповідають віковим психологічним особливостям учнів початкових класів, згідно з вимогами програми вони **доступні**, різноманітні, тісно пов'язані з життєвим світом, пізнавальними інтересами і потребами дитини; вони враховують те, що молодші школярі не можуть повноцінно засвоїти на одному уроці багато нових слів і понять, тому визначення останніх подаються в елементарних, спрощених формулюваннях і підкріплюються конкретними й зрозумілими дітям прикладами й ілюстраціями; вміщені в рукописі підручників запитання, завдання, вправи **дидактично доцільні**, вони актуалізують досвід дітей, що є важливим для повноцінного засвоєння нового художньо-пізнавального матеріалу і його застосування і закріплення у власній художньо-практичній діяльності; виконання завдань передбачає **диференціацію** з урахуванням різних рівнів розвитку дітей (наприклад, завдання з малювання чи ліплення передбачає можливість вибору дитиною простішого або складнішого варіанту виконання, при імпровізації інструментального супроводу до пісень учень обирає дитячий інструмент, який відповідає не лише музичному образу, а і його виконавським інтересам і можливостям); для формування здатності особистості до культурного самовираження і розвитку творчих здібностей у підручниках поряд із запитаннями на засвоєння навчального матеріалу і завдань суто тренувального характеру вміщено **художньо-творчі завдання**: імпровізувати ритмічний супровід до пісні на дитячих інструментах, створити на них своєрідні «звукові картини», інсценувати пісню з елементами перевтілення, фантазувати й придумувати оригінальні образи у перебігу виконання художньо-практичної роботи; **візуальний матеріал** виконує **дидактичну функцію**, а не допоміжну суто ілюстративну, що конче важливо для усвідомлення і закріплення мистецьких знань і вмінь, адже репродукції мистецьких шедеврів, фотографії, педагогічні малюнки, ритмічні схеми-партитури є суттєвим джерелом художньої інформації; водночас логічно розміщені кольорові ілюстрації мають також естетико-виховну і загальнокультурну цінність, вони спрямовані на розвиток культури естетичного сприймання, смаку, художнього мислення; розроблений навчально-методичний апарат, що включає систему запитань і завдань різних рівнів і типів, актуалізує **практичну спрямованість** змісту, його зв'язок із життєдіяльністю дітей молодшого шкільного віку, з природним і культурним середовищем;

Реалізація змістових ліній освітнього стандарту у частині «Музичне мистецтво» забезпечується повною відповідністю підручників вимогам Державного стандарту щодо обсягу та порядку подання змісту загальної початкової музичної освіти.

Формування музичного репертуару підручників відбувається на засадах поєднання національної доміанти і полікультурного підходу на основі творів, запропонованих

Програмою. Характерними ознаками репертуару є його художня цінність і гуманістична спрямованість.

Детальне дидактико-методичне розроблення змістових ліній стандарту у підручниках (із залученням творів суміжних видів мистецтв, з урахуванням міжпредметних зв'язків, розвивального та вихованого потенціалів навчального матеріалу тощо) надає можливості для оволодіння учнями початкової школи комплексом ключових, міжпредметних і предметних компетентностей.

Провідним засобом реалізації змістових ліній стандарту та формування музичної культури дітей в авторській концепції є *музично-творча діяльність*, яка представлена різноманітними видами роботи (слухання музики, різні форми співу, елементарне музикування, музично-ритмічні рухи, ознайомлення з історією та теорією музики, творчі форми музичної діяльності тощо).

Навчально-методичний апарат підручників є засобом доступного для учнів дидактичного розкриття змісту Державного стандарту початкової загальної освіти й Базової навчальної програми з музичного мистецтва.

Чинником розвитку *музичної спрямованості* учнів 1-2 класів є система мотиваційних елементів підручників, серед яких: дидактичні вірші та казки; музичні ігри; музично-рухливі вправи (вікторини, танцювальні хвилинки, „вільне” диригування, пластичне інтонування); творчі виконавські завдання (інсценування та рольове виконання пісень, ритмічні оркестри, „акустичні” види музикування); дидактичні ілюстрації, малюнки та інші види наочності; «завдання-цікавинки» – вірші-загадки, ребуси, тексти „з пропусками”, елементи інтеграції музики з іншими мистецтвами. У 3-4 класах до цього додаються дидактичні розповіді й оповідання; проблемно-пошукові завдання; ознайомлення учнів зі сферами практичного застосування знань; вправи змагального типу; дидактичні схеми, кросворди, головоломки; завдання, що спонукають учнів до самонавчання, орієнтують їх на позакласну музично-творчу діяльність.

Формування *музичної обізнаності* націлено на опанування теоретичних основ музичного мистецтва та його зв'язків у ланках «музика-людина», «музика-життя», «музика-інші види мистецтв»; оволодіння комплексом умінь і навичок, способів різних видів музичної діяльності; практики і досвіду власних творчих спроб у всіх формах спілкування з мистецтвом тощо.

На реалізацію пізнавальної функції підручників спрямовано: практичні завдання щодо сприймання і виконання музики; навчальну інформацію у формі дидактичних казок і віршів, художніх і публіцистичних розповідей; довідкові матеріали; апарат повторення та контролю вивченого матеріалу (запитання, вправи, комплекси підсумкових завдань, заключні уроки-концерти) тощо.

Перспективи становлення загальнокультурної компетентності школярів реалізуються через ознайомлення їх з відомостями стосовно розвитку світової культури, специфіки різних видів мистецтв, формування навичок розуміння та первинного аналізу літературних, візуальних, сценічних творів.

Концептуальна ідея курсу «Образотворче мистецтво» конкретизується тематикою змісту підручників 1-4 класів і передбачає систематизоване, цілеспрямоване, послідовне та планомірне змістово-інтегроване опанування на теоретичному і практичному рівнях таких видів мистецтв:

Образотворче мистецтво: живопис (пейзаж, натюрморт, портрет, жанрова картина); графіка (книжкова, силуетна, плакат тощо); скульптура, (кругла, рельєфна, декоративна).

Декоративно-ужиткове мистецтво (писанкарство, витинанки, декоративна пластика, народні іграшки, розпис, народне малярство).

Архітектура (народна, житлова, промислова, громадська).

Дизайн (паперова пластика, конструювання, моделювання, макетування).

Народознавство — як комплексне поєднання різних видів мистецтв у синтетичних формах народних традицій, обрядів та звичаїв, свят народів України.

Структуру змісту підручників «Образотворче мистецтво. 1-4 класи» розроблено відповідно до базової навчальної програми для початкової школи з урахуванням традицій українського

національного мистецтва в контексті зі світовою культурою. Інформаційний наочно-ілюстративний матеріал розкриває специфіку художнього образу та оригінальність образотворчих і виразних засобів живопису, графіки, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури та дизайну. Він є наочним джерелом формування художньої та духовної культури особистості.

Завдання, що закладені у підручниках, передбачають основні види художньо-пізнавальної (естетичне сприйняття дійсності та творів мистецтва), практичної образотворчої діяльності. Зображальна діяльність включає розумово-практичні способи дій учнів за зразком (навчальні вправи), творчі завдання — зображення на площині фарбами та графічними матеріалами, а також в об'ємі (пластилін, папір), як в реалістичному (предметному), так і асоціативному, декоративному зображенні форм реальної дійсності. Для учнів першого класу навчальний матеріал має пропедевтичний характер, а для 2-4 класів побудований за концентричним, системним принципом оволодіння програмовим матеріалом, що стає основою для подальшого накопичення досвіду образотворчої діяльності учнів в основній школі. Навчальний матеріал у підручниках (як і у програмі) подається за структурно-логічними блоками та забезпечує диференційований підхід до навчання.

У підручниках широко представлено ілюстративний матеріал: репродукції творів майстрів живопису, графіки, дизайну, світлини архітектурних споруд та скульптур, творів народного мистецтва, прикладів дитячих робіт, на які учень може орієнтуватися під час сприймання творів мистецтва та практичного виконання творчих завдань. Дібраний дидактичний наочно-ілюстративний матеріал допоможе школярам зрозуміти сутність змісту навчального матеріалу й творчо реалізувати виконання програмових завдань як під керівництвом учителя, так і самостійно. Для учнів 2–4 класів наприкінці кожної теми уроку запропоновано завдання “У вільну хвилину”. Це зроблено з метою розширення кількості завдань різного ступеня складності для організації диференційованої роботи учнів. Завершуються підручники абетками юного художника. В кожній темі спеціальні (художні) терміни виділені окремим кеглем, кольором. Тематика поурочних матеріалів теж відокремлена одна від одної спеціальною ілюстративною вставкою, яка вводить у змістову сутність кожної нової теми. Щоб забезпечити учням можливість вільного діалогу з учителем, батьками, між собою, у підручниках виокремлюються спеціальні терміни та поняття, які є обов'язковими для засвоєння та розуміння учнями. Вони пояснюються добром зрозумілих дітям простих ключових слів та проілюстровані, що ненав'язливо вводить їх в лексику мистецтвознавчої термінології.

Репрезентовані в підручниках зміст та обсяг знань, умінь і уявлень молодших школярів у галузі образотворчого мистецтва уможливають аналіз та коригування динаміки такого розвитку.

Звертаємо увагу на те, що тематичне оцінювання проводиться на основі поточного. Окремі перевірки (*контрольні, самостійні роботи*) з музичного мистецтва та образотворчого мистецтва **не проводяться**. Семестрове оцінювання проводиться двічі на семестр у вигляді контролю та виставляється в журналі в окрему колонку без дати. Семестрова оцінка виставляється на основі тематичної та оцінки отриманої за семестровий контроль. Семестрова оцінка коригуванню не підлягає.

У 1-4 класах з предметів художньо-естетичного циклу домашні завдання учням **не задаються і в журналі не записуються**. Окремі зошити для виконання письмових домашніх завдань не передбачені.

У 9 та 11 класах предмет «Художня культура» може складатися під час **державної підсумкової атестації** як предмет за вибором в основній та старшій школі, та як профільний предмет в 11 класі (для учнів, які навчалися у класах з профільним навчанням). У загальноосвітніх навчальних закладах (класах, групах) з поглибленим вивченням предметів, спеціалізованих навчальних закладах, ліцеях, гімназіях, колегіумах таким предметом за вибором може бути той, що вивчався поглиблено. Державна підсумкова атестація з художньої культури проводиться відповідно до рекомендацій Міністерства.

Нагадуємо, що відповідно до наказу МОН від 01.09.2009 р. № 806 «Про використання навчально-методичної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах», загальноосвітнім навчальним закладам дозволяється використовувати в організації навчально-виховного процесу лише навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України або схвалення відповідної комісії Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства.

Навчально-виховний процес середньої та старшої школи, як і в попередні роки, буде проводитися за чинними навчальними програмами та навчально-методичним забезпеченням.

Усе навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством до використання в навчальних закладах, зазначено у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційних веб-сайтах МОНмолодьспорту (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).